

Kısaca Konu Başlıkları

- Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları
- Gereksiz Sözcük Kullanımı
- Anlamca Çelişen Sözlerin Bir Arada Kullanılması
- Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanımı
- Sözcüklerin Yanlış Yerde Kullanılması
- Deyim ve Atasözlerinin Yanlış Kullanılması
- Anlam Belirsizliği
- Mantık ve Sıralama Yanlışlığı
- Yapı Bakımından Anlam Bozuklukları
- 1. Özne-Yüklem Uyuşmazlığı
- a) Tekillik-Çoğulluk Bakımından
- b) Kişi Bakımından
- c) Olumluluk - Olumsuzluk Bakımından
- 2. Özne Eksikliği
- 3. Nesne Eksikliği
- 4. Tümleç Eksiklikleri
- 5. Yüklem, Ek eylem ve Eylemsi Eksikliği
- 6. Tamlama Yanlışlıkları
- 7. Ek Yanlışlıkları
- 8. Çatı Uyuşmazlığı
- 9. Bağlaç Yanlışları

Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Gereksiz Sözcük Kullanımı

Kelimelerin gereksiz kullanımı duruluk ilkesini ihlal eder ve ifadenin bozulmasına neden olur. Olaylar, duygular ve düşünceler gerekli sayıda kelime kullanılarak iletilmelidir. Yani cümlede gereksiz kelimelere yer vermeyin.

Bir sözcük cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında bir daralma, bir değişme olmuyorsa o sözcük gereksiz kullanılmış demektir. Aşağıdaki altı çizili sözcükler gereksizdir.

- Abimle uzun süre **karşılıklı** tartıştık.
- Yeşillere **ayak** basmayınız.
- Kadir abisinin kulağına **alçak sesle** bir şeyler fısıldadı.
- Yaşlı kadın **kendini** intihar etti.
- Merhamet ve **acıma duygusu** her insanda olmalıdır.
- Onunla ilk görüştüğüm **günü** unutamıyorum.

Anlamca Çelişen Sözlerin Bir Arada Kullanılması

Anlamla eşleşmeyen kelimeler kullanırsanız, cümle ifadeleri tutarsız olacaktır. Aşağıdaki altı çizili kelimeler birbiriyle tutarsızdır.

- **Aşağı yukarı tam** yedi senedir tanışıyoruz.
- **Kesinlikle** yarın sınav **olabilir**.
- **Eminim** bugün iş bitmiş **olmalı**.
- **Bazen** ben de **genellikle** seyahat ederim.
- **Kısmen** de olsa onun yanında **tamamen** mutlu oluyorum.
- **Kuşkusuz** bu saatte Erzurum'da hava kararmış **olmalı**.

Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanımı

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

Bir kelimenin cümle içinde yanlış kullanılmasının en önemli nedeni, kelimenin anlamını doğru bilmemektir. Bu tür anlatım bozukluğunun nedeni kelimelerin yakın anlamı olan ve kelimeye yanlış anlam yüklenmesinden kaynaklanmaktadır. Aşağıdaki altı çizilmiş kelimeler yanlış kullanılmıştır.

- Hayvancılar, kurban ücretlerinin düşük olmasından yakınıyor. (**fiyatları**)
- Sıraları birbirine yaklaşık olarak dizilmişti. (**yakın**)
- Herkesin azımsadığı o çocuk çok başarılı oldu. (**küçümsediği**)
- Bizim ondan özgü kimsemiz yok. (**özge**)
- Ormanda olması gereken bir fidanı evinizdeki saksıya ekemezsiniz. (**dikemezsiniz**)
- Bazı insanlar hala cinsiyet ayrıcalığı yapıyor. (**ayrımı**)

Sözcüklerin Yanlış Yerde Kullanılması

Kelime doğru olabilir, ancak cümledeki konumu doğru olmayabilir. Böyle bir durum cümlenin anlamını bozar.

- Biraz kalkıp yatacağım. (**Kalkıp biraz**)
- Yeni işe geldim ki sen aradın. (**İşe yeni geldim...**)
- İzinsiz konuşmaya başlamayınız. (**Konuşmaya izinsiz...**)
- Oğlum gelecek yıl yüksek inşaat mühendisi olacak. (...**inşaat yüksek mühendisi...**)
- Çocuklar fazla dışarıda kaldığı için üşüdüler. (...**dışarıda fazla....**)

Deyim ve Atasözlerinin Yanlış Kullanılması

Kalıplaşmış atasözleri veya deyim kelimeleri yerine eş anlamlılar ya da başka kelimeler kullanırsanız / cümlenin anlamına göre deyimler kullanmazsanız, ifade sorunları yaşarsınız. Altı çizili sözcükler yanlış kullanılmaktadır.

- Mağazanın vitrinine göz süzen müşteri doğruca içeri girdi. (**göz atan**)

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

- Bu utanılacak bir şey değil, başım açık, alnım dik. (**alnım açık başım dik**)
- Onun her zaman bilginlik taslamasına alıştık. (**bilgiçlik taslamak**)
- Sınavı kaçıracağım diye ödüm çatladı. (**ödü patlamak**)
- Canı burnunda, doğuma çok az kalmış. (**karnı burnunda**)

Anlam Belirsizliği

Bazı cümlelerde noktalama işareti veya ikinci ve üçüncü şahıs zamirlerini kullanmazsanız cümle belirsiz olacaktır. Aşağıdaki altı çizili sözcükler belirsizdir.

- O okula bizimle gelmeyecek. (**virgül eksikliği**)
- Çocuk babasının arkasından koşuyordu. (**virgül eksikliği**)
- Geldiğini görmemişiz. (**zamir eksikliği - “sen” mi “o” mu?**)
- Nereden geldiğini bilmiyordum. (**zamir eksikliği -“sen” mi “o” mu?**)

Mantık ve Sıralama Yanlılığı

Düşünce, **mantık** ve bilgi açısından cümle doğruluğu, çelişkilerinin, düşünce eksikliklerinin ve bilgi hatalarının giderilmesi ile mümkün olur.

- Çocuk emekleyemiyor hatta yürüyemiyor bile.
- Buzda yürürken düşerek kaydı.
- Bu konuyu değil okumak, anlamak bile imkânsız.
- Bu davranış ölüme, hatta kısmi felce neden olabilir.

Yapı Bakımından Anlam Bozuklukları

Yapısal bir bakış açısından kusurları tespit etmek için gramer kurallarına aşina olmanız gerekir. **Dil** bilgisi problemleriyle ilişkili yapısal bozukluklar şunlardır:

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

1. Özne-Yüklem Uyuşmazlığı

Özne-yüklem uyumsuzluğu üç ayrı başlık altında incelenmektedir.

a) Tekillik-Çoğulluk Bakımından

Tekillik ve çoğulluk bakımında özne ile yüklem arasında belirli kurallar vardır. Bu kuralların ihlali, özne ve yüklem uyumsuzluklarına neden olur. Bu başlığın kuralları aşağıdaki gibidir:

- **Özne tekilse yüklem de tekil olmalı.**

- Adam, arabasına doğru koşuyor. (**doğru**)

- **Özne insan ise yüklem tekil veya çoğul olabilir.**

- İnsanlar, sinemada film bekliyor. (**doğru**)
- İnsanlar, sinemada film bekliyorlar. (**doğru**)

- **İnsan dışında bir varlık ya da kavram özne konumundaysa, çoğul da olsa yüklem tekil olur.**

- Ağaçlar, birer birer kuruyor. (**doğru**)
- Ağaçlar, birer birer kuruyorlar. (**yanlış**)
- Köpekler, kemiğin etrafında koklaşıyor. (**doğru**)
- Köpekler, kemiğin etrafında koklaşıyorlar. (**yanlış**)

- **Öznenin çoğul eki almadığı; ama anlamca çoğul olduğu cümlelerde, yüklem tekil olur.**

- Herkes, seni örnek alıyor. (**doğru**)
- Herkes, seni örnek alıyorlar. (**yanlış**)

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

b) Kişi Bakımından

Bir cümlede; öznenin, farklı kişilerden oluşması durumuna göre yüklem alması gereken kişi eki belli kurallarla belirlenir. Bu kurallara uyulmaması, özne ve yüklem uyumsuzluklarına neden olacaktır. Bu kurallar şu şekilde sıralanabilir:

• Öznenin içinde birinci kişi yanında (ben - biz), ikinci kişi (sen - siz) veya üçüncü kişi (o - onlar) varsa yüklem “**birinci çoğul**”a göre çekimlenir.

- O konuyu bir ben bir de yeni gelen öğrenci doğru anlattı. (**yanlış**)
- O konuyu bir ben bir de yeni gelen öğrenci doğru anlattık. (**doğru**)

• Öznenin içinde ikinci kişinin yanında (**sen - siz**), üçüncü kişi (**o - onlar**) varsa yüklem “**ikinci çoğula**” göre çekimlenir.

- Sen ve kardeşin, yarınki toplantıya katılmasın. (**yanlış**)
- Sen ve kardeşin, yarınki toplantıya katılmayın. (**doğru**)

c) Olumluluk - Olumsuzluk Bakımından

Bazı özneler olumsuz yüklem almak zorunda. Bunlar; hiçbiri, kimse, hiç kimse gibi kelimelerin oluşturduğu sözcüklerdir. Bu öznelerin olumlu bir yükleme sahip olması imkansızdır.

- Onunla hiç kimse konuşuyordu. (**yanlış**)
- Arabada herkes bağıyor; bir türlü susmuyor. (**yanlış**)
- Arabada herkes bağıyor; hiç kimse bir türlü susmuyor. (**doğru**)

2. Özne Eksikliği

Bağlı ve sıralı cümlede birden çok yüklem vardır. Bu yüklemelerin farklı öznelere bağlanması gerekir, ancak aynı özneyle bağlamak anlatım bozukluğuna neden olur. Aşağıdaki örnekte konu eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu örneği vardır.

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

- Pazar günü suçluların ifadesi alınacak ve mahkemeye sevk edilecek. (**suçlular**)
- Denizcilerin sesi, sert esen rüzgâra karışıyor, birbirlerini duyamıyorlardı. (**Denizciler**)
- Arabanın lastiği patladığı için, yarım saat sonra hareket edecekmiş. (**Araba**)

3. Nesne Eksikliği

Genel olarak, sıralı, bağlı veya bileşik cümlelerde, nesne alması gereken bir yüklem almasının neden olduğu anlatım bozukluğudur. Aşağıdaki örnekte, nesnelerin eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu var.

- Ona asla küsmüyor, çok seviyoruz. (**onu**)
- Kardeşlerinden uzun süre ayrı kalmış, çok özlemişti. (**kardeşlerini/onları**)
- Çocuk, okuduğu romandan çok etkilendiğini ve bir daha okuyacağını söyledi. (**romanı/onu**)

4. Tümleç Eksiklikleri

Genellikle sıralı, bağlı ya da bileşik cümlelerde, tümleç alması gereken yüklem; tümleç almamasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur. Aşağıdaki örneklerde tümleç eksikliğine bağlı anlatım bozukluğu vardır.

- Arkadaşının sıkıntı çektiğini biliyor, sezdirmeden yardım ediyor. (**arkadaşına**)
- Güvenlik nedeniyle yarın akşama kadar bu sokağa giriş ve çıkışlar yasaklanmıştır. (**sokaktan**)
- Kampanyamıza katkılarınızdan dolayı sizi kutluyor ve başarılar diliyorum. (**size**)

5. Yüklem, Ek eylem ve Eylemsi Eksikliği

Birden fazla yargının olduğu cümlelerde, aynı yükleme bağlanmaması gereken eylemlerin, yan cümleciklerin ve ek eylemin aynı yükleme bağlanmasından kaynaklanan anlatım bozukluklarıdır.

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

- Geçen yıl yüz bin ağaç (**diktik**), bu yıl da iki yüz bin ağaç dikmeyi düşünüyoruz.
- Yarın sabah İstanbul'a geleceğini (**söyledi**), kendisini havaalanında karşılamamızı istedi.
- Gazete okumayı çok (**severdi**), kitap okumayı hiç sevmezdi.

6. Tamlama Yanlışlıkları

Birden fazla tamlayanın aynı tamlanana bağlanması, olması gereken tamlayanın ya da tamlananın olmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

- Ben daha çok, **sanat (müziği)** ve klasik müzik dinlemeyi severim.
- Anne ve babalar çocuklarıyla sürekli ilgilenmeli, öğretmenlerine (**çocuklarının**) durumunu sormalıdır.

7. Ek Yanlışlıkları

Cümlede eklerin yanlış kullanılması ya da bir sözcüğe yanlış ekin getirilmesinden kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

- Dün bu konuyla ilgili pek çok sorular (**soru**) çözdüm.
- Bu akşamki (**akşam**) seyrettiğimiz filmi hiç beğenmedim.

8. Çatı Uyuşmazlığı

Bileşik cümlelerde temel cümlenin etken olup yan cümlenin etken olmamasından veya temel cümlenin edilgen olup yan cümlenin edilgen olmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur. Örnekleri inceleyiniz.

- Öğle yemeği yedikten sonra toplantı için salona geçildi. (**geçtik**)
- Derslerinize düzenli bir şekilde çalışılıp (**çalışıp**) istediğiniz üniversiteyi kazanabilirsiniz.
- Bu iş bitirilince vakit kaybedilmeden hemen öteki işe başlamalısınız. (**başlanmalı**)

Bu PDF içerik Dilimiz.Gen.Tr sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.

9. Bağlaç Yanlışları

Bazı bağlaçların birbirinin yerine kullanılması mümkün değildir. Yanlış ya da gereksiz bağlaç kullanımı anlatım bozukluğuna yol açar.

- Geçen ay merdivenden düşüp ayağını kırmış, üstelik üç hafta işe gidememiş. (**bu yüzden**)
- Buradaki her işi o yapıyor, ne yazık ki çok yoruluyor. (**fakat, ama, ancak**)
- Ben yarın dışarı çıkamam, ama evde yapılacak bir sürü işim var. (**çünkü**)

Türk Dili ve Edebiyatı Ders Notları

Kaynak: https://www.edebiyatfakultesi.com/anlam_bakimindan_anlatim_bozuklugu.htm

- Facebook'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- Twitter üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- WhatsApp'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- Pinterest'te paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- Tumblr'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- Reddit üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- LinkedIn üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)
- Yazdırmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)

Bu PDF içerik [Dilimiz.Gen.Tr](https://www.dilimiz.gen.tr) sitesine aittir ve farklı bir web sitesinde tıklanabilir kaynak link verilmeden paylaşılması / görüntülenmesi yasaktır.